

عنوان مقاله:

نظریه اعجاز و مدارس نظامیه: گسترش توجهات به آرای بلاغی عبدالقاهر جرجانی تا پایان سده هشتم هجری

محل انتشار:

پژوهشنامه مطالعات تاریخی قرآن و حدیث، دوره 19، شماره 54 (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسنده:

سکینه سعیدی

خلاصه مقاله:

بیشتر شهرت عبدالقاهر جرجانی (د ۴۷۱ق)، نظریه پرداز ادبی مشهور، به سبب نظریه نظم او ست؛ نظریه ای که وی در پرتو آن توانسته است از منظری متفاوت به اعجاز قرآن کریم بنگرد. بنا ست که در مطالعه پیش رو، با تقریر این دیدگاه، عوامل نظری و عملی موثر بر نفوذ و گسترش این نظریه را بکاویم و شواهد اقبال و توجه بدان را در آثار عالمان متاخرتر دنبال کنیم. چنان که خواهیم دید، آرای بلاغی عالمان و نظریه پردازانی بزرگ تا اواخر سده ۸ ق به وضوح متأثر از نظریه نظم او ست؛ نظریه پردازانی همچون زمخشری، فخر رازی، سکاکی، زملکانی، یحیی بن حمزه علوی، و تفتازانی. یک احتمال آن است که نظریات عبدالقاهر به سبب پایبندی وی به مذهب اشعری و فقه شافعی در محیط تازه تاسیس مدارس نظامیه از فرصت مناسبی برای گسترش و رواج برخوردار گردیده اند؛ چنان که آرای وی نخست در مدارس نظامیه با استقبال روبه رو شده، و در مرحله بعد، همین گسترش به فراگیری آن در عصرهای متاخرتر نیز دامن زده است. به بیان دیگر، دستکم در بادی امر چنین به نظر می رسد که این اقبال و توجه از یک سو ریشه در کارکرد اجتماعی نظریه وی دارد و از دیگر سو، شاگردان عبدالقاهر در توسعه نظریه وی اثرگذار بوده اند؛ فرضیه ای که کاوش بیشتر در باره آن موضوع همین مطالعه است.

کلمات کلیدی:

عبدالقاهر جرجانی، علم بلاغت، مدارس نظامیه، فخر رازی، کمال الدین زملکانی، سعد الدین تفتازانی، فصیحی استرآبادی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1896473>

